

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 29/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Jozefom Chmurom, advokátom, Zvonárska 8, Košice, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Poprad **prikazuje** v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **800 eur**, ktoré jej **je povinný** zaplatiť Okresný súd Poprad do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Poprad **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **265,43 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018. Vo vzťahu k okresnému súdu navrhuje sťažovateľka vysloviť príkaz konať a súčasne žiada aj priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 29/2024-9 z 24. januára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej ako 343. v rade v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam špecifikovaných v žalobe podanej okresnému súdu v januári 2008.

4. V priebehu roku 2008 bola vec pridelená postupne trom sudcom z dôvodu personálnych zmien na okresnom súde. V priebehu roka 2009 okresný súd odstraňoval vady žaloby a rozhodoval o zmenách v okruhu žalovaných, ktorých v novembri 2010 vyzval na vyjadrenie k žalobe a zvolenie spoločného zástupcu. Prvé pojednávanie nariadené na december 2010 bolo odročené na február 2011 na žiadosť viacerých žalovaných. Pojednávania vo februári a máji 2011 boli odročené bez prejednanja veci. V priebehu rokov 2012 a 2013 súd vykonával úkony súvisiace so zmenou či rozšírením okruhu žalovaných a zabezpečením listinných dôkazov. Ďalšie pojednávanie, na ktorom bola vec prejednaná, sa uskutočnilo v septembri 2014. Tomu predchádzalo zrušenie troch pojednávaní nariadených v roku 2014, pričom dve boli zrušené na žiadosť advokáta žalobcu. Ďalšie pojednávanie nariadené na november 2014 bolo odročené pre chorobu advokáta žalobcu. V roku 2015 bolo nariadených sedem pojednávaní, z ktorých šesť bolo zrušených na žiadosti advokátov žalobcu a žalovaných. V roku 2016 boli nariadené štyri pojednávania, pričom posledné z nich v júni 2016 bolo odročené pre námietku zaujatosti sudcu.

5. Uznesením Krajského súdu v Prešove z januára 2017 bola vec z dôvodu vylúčenia všetkých sudcov okresného súdu prikázaná Okresnému súdu Svidník. Ďalším uznesením krajského súdu z novembra 2017 bola vec na návrh žalobcu z dôvodu vhodnosti prikázaná Okresnému súdu Kežmarok. Tam bola postupne pridelená viacerým sudcom z dôvodu ich vylúčenia pre ich vzťah k jednej zo žalovaných (sudkyňa Okresného súdu Kežmarok) a ukončenie funkcie sudcu. Až v júli 2019 bola vec pridelená sudcovi, ktorý vo veci konal a nariadil pojednávanie na október 2020. To však bolo zrušené, pretože spis sa z dôvodu ústavnej sťažnosti jedného zo žalovaných nachádzal na ústavnom súde. Ďalšie pojednávanie nariadené na december 2020 bolo pre pandémiu odročené na marec 2021. I to však bolo z rovnakého dôvodu odročené na jún 2021, kedy sa pojednávanie uskutočnilo, no bolo odročené na neurčito. Advokát sťažovateľky v júli 2021 navrhol konanie prerušiť a iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na ústavnom súde. Z dôvodu preloženia sudcu bola vec pridelená v januári 2022 inému sudcovi.

6. V septembri 2022 osoba vystupujúca ako štatutár žalobcu podala späťvzatie žaloby, ktoré však namietať žalobca prostredníctvom (novozvoleného) právneho zástupcu. Okresný súd v januári 2023 vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili, či súhlasia so zastavením konania. V marci a auguste 2023 sudca, ktorému bola vec pridelená, oznámil skutočnosti zakladajúce jeho vylúčenie, pričom rozhodnutiami predsedu okresného súdu z apríla a septembra 2023 bolo rozhodnuté, že vylúčený nie je. S ohľadom na účinnosť novely zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení

neskorších predpisov bola vec od 1 júna 2023 vedená opäť okresným súdom, pracovisko Kežmarok. Okresný súd na 24. október 2023 nariadil výsluch osoby vystupujúcej za žalobcu, no tento výsluch bol z dôvodu mimosúdnych rokovaní zrušený. Pojednávanie nariadené na 30. november 2023 bolo pre účely mimosúdnych rokovaní odročené na 15. február 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku konania, ktoré trvá takmer 16 rokov, pričom dosiaľ nebolo vydané žiadne právoplatné rozhodnutie a vo veci nie je vykonávané žiadne dokazovanie. Tento stav je podľa sťažovateľky zapríčinený neefektívnym postupom, resp. nekonaním všetkých troch okresných súdov, pričom každý z nich ho spôsobil rôznou mierou. Na tom nemení nič ani veľký okruh žalovaných, pretože procesné predpisy umožňovali riešiť uvedenú situáciu efektívnejšie.

8. Sťažovateľka poukázala na nález sp. zn. IV. ÚS 291/2020, v ktorom ústavný súd rozhodoval o inej ústavnej sťažnosti inej strany sporu a dospel k záveru, že napadnuté konanie je právne a fakticky zložité, čo sa odrazilo na hodnotení postupu predovšetkým okresného súdu. Napriek tomu podľa sťažovateľky dĺžka napadnutého konania tohto vlastníckeho sporu negatívne dopadá na všetkých žalovaných, pretože už len samotnú existenciu sporu vnímajú ako skrivodlivosť. Sťažovateľka zdôrazňuje, že k priet'ahom v konaní nedošlo v dôsledku jej správania, naopak, svojimi podaniami sa snažila riešiť aj procesné otázky, na ktoré však okresný súd nereflektoval.

9. Okresný súd mal teda podľa sťažovateľky v dobe od roku 2008 do roku 2016, keď vec prejednával, postupovať efektívnejšie, aby v závere dospel k objektívnemu zisteniu skutkového stavu, tento správne právne vyhodnotil a vec bez zbytočných priet'ahov rozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

10. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, ktorý predložil podrobnú chronológiu úkonov a poukázal na právnu a skutkovú zložitost' veci spôsobenú najmä vysokým počtom subjektov vystupujúcich na strane žalovaných. Z tohto dôvodu bolo viacero pojednávaní alebo úkonov súdu odročovaných pre zdravotný stav či kolízie pojednávaní právnych zástupcov. K právnej zložitosti uviedol, že konanie je komplikované vzhľadom na zmenu právnej úpravy pozemkových spoločenstiev, z čoho vyplynuli problémy súvisiace s konaním za členov spoločenstva. V priebehu konania došlo dvakrát k zmene súdov a početným zmenám sudcov, keďže zákonný sudca, ktorý aktuálne vec prejednáva, je už v poradí desiatym sudcom. Poukázal tiež na to, že priebeh konania ovplyvnila pandémia v rokoch 2020 a 2021, a na to, že sťažovateľka nepodala sťažnosť predsedovi súdu na priet'ahy a nedomáhala sa odstránenia zistených nedostatkov. Požadovaná výška finančného zadosťučinenia je neprimeraná vzhľadom na predmet sporu a veľkost' spoluvlastníckeho podielu sťažovateľky.

11. V replike sťažovateľka uviedla, že výpočet úkonov súdu neodôvodňuje porušenie označených práv, a zdôraznila, že spor ako žalovaná nezaložila ani ho nijakým spôsobom nepredlžuje, pričom objektívne nemohla mať vplyv na vylučovanie sudcov z konania. Vo vzťahu k požadovanému finančnému zadosťučineniu považuje sťažovateľka argumentáciu okresného súdu o tom, že je „len“

podielová spoluvlastníčka, za nedôvodnú, pretože finančné zadost'učinenie nie je len odrazom hodnoty sporu, ale ide o vynahradenie zásahu do jej ústavných práv.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

12. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou s'ťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu. Prihliada sa aj na význam sporu pre s'ťažovateľku (II. ÚS 32/02).

15. Predmetné konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je obvyklou súčasťou agendy všeobecných súdov. Procesná zložitosť vyplýva z vysokého počtu žalovaných, ktorých zastupuje viacero advokátov. K predĺženiu konania prispela i potreba opakovane rozhodovať o námietkach zaujatosti sudcov, pretože žalovanou sa stala sudkyňa okresného súdu. Procesnou komplikáciou bola i otázka spôsobilosti žalovaného pozemkového spoločenstva konať za jeho členov a aplikácia právnej úpravy, ktorá sa v priebehu konania zmenila. V správaní s'ťažovateľky neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Význam konania pre s'ťažovateľku je daný záujmom na nastolení právnej istoty týkajúcej sa vlastníctva jej spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach.

16. Napadnuté konanie začalo v januári 2008, avšak prvé pojednávanie okresný súd nariadil 7. december 2010, teda takmer po troch rokoch od podania žaloby. Pojednávanie bolo bez akéhokolvek prejednanja odročené, pričom riadne meritórne pojednávanie sa konalo až 26. septembra 2014, teda po vyše šiestich rokoch od podania žaloby. Z doteraz nariadeného množstva pojednávanií došlo k prejednaniu veci len niektorých z nich, čo bolo spôsobené nekritickou akceptáciou návrhov advokátov strán na odročenie pojednávania. Najvýraznejšie k predĺženiu konania prispeli časté zmeny súdov a sudcov, ktorým bola vec pridelená.

17. Napadnuté konanie tak trvá už šesťnásť rokov bez toho, aby bolo vo veci rozhodnuté. Doterajší postup súdu nesmeruje k rozhodnutiu o podanej žalobe a nastoleniu právnej istoty s'ťažovateľky.

Vzhľadom na nepochybne vysoký počet žalovaných súd svoju činnosť zameral na rozhodovanie o zmenách na strane žalovaných. Konanie trvajúce na jednom stupni šestnásť rokov bez meritórneho rozhodnutia, keď súd stále rieši len procesné otázky okruhu žalovaných, nemožno ani pri ich vysokom počte považovať za ústavne udržateľné. Je na okresnom súde zabezpečiť taký procesný postup, ktorý aj pri sťažených podmienkach čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

18. Pokiaľ okresný súd vo vyjadrení argumentuje tým, že sťažovateľka nepodala sťažnosť predsedovi súdu podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“), nemožno tejto námietke priznať relevanciu. Z judikatúry ESĽP [rozsudky ESĽP vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013] vyplýva, že sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okrem toho právo strany v spore na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je previazané s povinnosťou, nie oprávnením príslušného všeobecného súdu a v konkrétnej veci konajúceho sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na všeobecný súd so žalobou alebo voči nej bola žaloba podaná. Navyše, vzhľadom na zjavne neprimeranú dĺžku namietaného konania by bolo trvanie na podaní sťažnosti predsedovi súdu v rozpore s materiálnou ochranou práv sťažovateľky.

19. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že konanie stále nie je právoplatne skončené, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

20. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľky bol postup okresného súdu. S prihliadnutím na postup súdu, správanie sťažovateľky v napadnutom konaní a význam tohto konania pre sťažovateľku jej bolo podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie vo výške 800 eur. Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nebolo vyhovené.

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 265,43 eur.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a náhrada výdavkov je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby (podanie ústavnej sťažnosti), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky predstavuje 221,19 eur. K tejto sume je potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 44,24 eur. Vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľky zastupuje v napadnutom konaní viacerých žalovaných a ústavnému súdu postupne podáva obsahovo identické ústavné sťažnosti v mene každého žalovaného zvlášť, ústavný súd nevidel dôvod na priznanie nároku na náhradu trov konania za prevzatie a prípravu právneho zastúpenia.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu